

Pracoviště ODZD

Portál

Stručně z historie

Problémy

Virtuální národní fonotéka

konference INFOS 2015

Kulturní dědictví na zvukových nosičích: hrozby a příležitosti v 21. století

*The cultural heritage of the Czech Republic on sound
carriers: Threats and Opportunities in the 21st Century*

Iva Horová

Akademie múzických umění

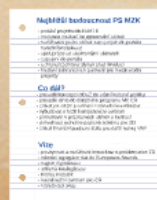

Filip Šír

Moravská zemská knihovna

Pracoviště ODZD

Portál

Národní fonotéka

- bibliotéka - filmotéka – artotéka - fonotéka
- zvukové dokumenty = nosiče všech typů:
  - fonograf (válečky), standardní šelakové desky, magnetické pásky, vinyl, CD, audiokazety, minidisky ...
- důležitá jsou i technická zařízení
- zachovat záznamy pro budoucí generace
- jde o zvukové dokumenty se vztahem k území ČR i Slovenska
- chybí obdoba Národní -knihovny, -muzea, -archivu, -filmového archivu...

součást našeho i evropského kulturního dědictví

Hlavní problémy I.

- fyzická dopravnice = hrcoz detektivní zprávy obsahu ZD !!
- pravděpodobně nikdy nebude existovat v specializované instalaci
  - viz. pro film NFA 400.
- v zahraničí je to obvyklé (British Library, LOC, NFA...)
- Sound and Vision (BL)
- Packard Campus for Audiovisual Conservation (LOC)
- National Film and Sound Archive of Australia (NFA)
- v zahraničí jsou specializované portály (European Sound)

Hlavní problémy II.

V ČR neexistuje:

- kompletní evidencí o domácí produkci
- minimální seznam všech historických, spjatých s ZD
- kompletní informace o stavu fondů ZD a jejich zpracování
- samostatná diskografická publikace
- evidencí již digitálních záznamů
- koordinace aktivit jednotlivých institucí
- plán digitálního ochrany a digitalizace ZD

Nemůžeme se prezentovat v zahraničí!!!

Pracovní digitálizace v MZK - ODZD

- vyhledání zdrojů digitální dokumenty
- vyhledání zdrojů digitální dokumenty
- vyhledání zdrojů digitální dokumenty
- vyhledání zdrojů digitální dokumenty
- vyhledání zdrojů digitální dokumenty
- vyhledání zdrojů digitální dokumenty
- vyhledání zdrojů digitální dokumenty
- vyhledání zdrojů digitální dokumenty

Stručně z historie

Problémy

Virtuální národní fonotéka

Národní fonotéka

- bibliotéka - filmotéka – artotéka - fonotéka
- zvukové dokumenty = nosiče všech typů:
  - fonograf (válečky), standardní šelakové desky, magnetické pásy, vinyl, CD, audiokazety, minidisky ...
- důležitá jsou i technická zařízení
- zachovat záznamy pro budoucí generace
- jde o zvukové dokumenty se vztahem k území ČR i Slovenska
- chybí obdoba Národní -knihovny, -muzea, -archivu, -filmového archivu...

součást našeho i evropského kulturního dědictví

Stručně z historie I.

1877 T. A. Edison vynalezl fonograf

- váleček – problémy s kopírováním a množením

1888 Emil Berliner – vynalezl gramofon

- plochá deska - snadno kopírovatelná lisováním

1891 první nahrávka na českém území - edisonův fonováleček

1901 první gramofonová deska „berlinerka“ v českém jazyce

1910 první myšlenky o národní fonotéce – prof. J. Zubatý

1928 – 1934 úsilí ČAVU – základem archivu 506 matric

Stručně z historie II.

1930 založena ESTA = první ryze česká gramofonové vydavatelství

1932 vyslovena stále aktuální idea K. Čapka:

„aby každý stát soustředil a uchoval v nějaké národní diskotéce cenné desky obsahující jednak národní folklór, jednak vynikající díla domácích skladatelů nebo výkonných umělců a uměleckých souborů,, ... „,tak by vznikl skutečný archív národní hudby v autentickém a vrcholném provedení,, ... „,věc jistě žádoucí,, ... „,k němuž se dříve nebo později nevyhnutelně dojde všude,, Karel Čapek. Lidové noviny ze dne 2. 5.

1932 rozvoj gramofonového průmyslu před 2. sv. válkou

1946 znárodnění gramofonového průmyslu: Gramofonové závody

Nedávná historie

1991 povinný „výtisk“ do 3 institucí (jedna z nich MZK)

90. léta 20. století – nové iniciativy: ČRo, NK ČR, ČMH

- skupina „zvukových“ institucí a jedinců
- snahy zmapovat stav a navrhnout koncepční řešení
- !!! ale nedostatek financí, osobností a sil...

2010- pokusy o řešení pomocí projektu : 3x neúspěšnost

- České muzeum hudby, později + další instituce
- řešení archivní funkce a zpřístupňování

2012 MZK buduje Virtuální národní fonotéku

A problémy rostou – degradace pokračuje, naše zpoždění se zvyšuje...vzdalujeme se okolnímu světu

Hlavní problémy I.

- fyzická degradace = hrozí definitivní ztráty obsahu ZD !!!
- pro oblast zvuku dosud neexistuje specializovaná instituce
  - viz pro film NFA atd.
- v zahraničí je to obvyklé (British Library, LOC, NFSA...)
  - Sound and Vision (BL)
  - Packard Campus for Audiovisual Conservation (LoC)
  - National Film and Sound Archive of Australia (NFSA)
- v zahraničí jsou specializované portály (Europeana Sounds)

Hlavní problémy II.

V ČR neexistuje:

- kompletní evidence o domácí produkci
- nemáme soupis všech institucí, spravujících ZD
- kompletní informace o stavu fondů ZD a jejich zpracování
- souborná diskografická publikace
- evidence již digitalizovaných záznamů
- koordinace aktivit jednotlivých institucí
- plán dlouhodobé ochrany a digitalizace ZD

Nemůžeme se prezentovat v zahraničí!!!

Pracoviště digitalizace v MZK - ODZD

- vybudovat volně dostupnou databázi nosičů existujících na našem území a nahrávek vydaných u nás
- žádat instituce o předání již existujících záznamů o ZD (metadata)
- hledat zajímavé sbírky (zejména soukromé)
- zdigitalizovat vlastní fond ZD a zpřístupnit ho
- vypracovat metodické postupy
- získávat další přispěvatele
- postupně se stát generálním on-line katalogem
- sdílet zkušenosti

Hlavní problémy I.

- fyzická degradace = hrozí definitivní ztráty obsahu ZD !!!
- pro oblast zvuku dosud neexistuje specializovaná instituce
  - viz pro film NFA atd.
- v zahraničí je to obvyklé (British Library, LOC, NFSA...)
  - Sound and Vision (BL)
  - Packard Campus for Audiovisual Conservation (LoC)
  - National Film and Sound Archive of Australia (NFSA)
- v zahraničí jsou specializované portály (Europeana Sounds)

Hlavní problémy II.

Hlavní problémy II.

V ČR neexistuje:

- kompletní evidence o domácí produkci
- nemáme soupis všech institucí, spravujících ZD
- kompletní informace o stavu fondů ZD a jejich zpracování
- souborná diskografická publikace
- evidence již digitalizovaných záznamů
- koordinace aktivit jednotlivých institucí
- plán dlouhodobé ochrany a digitalizace ZD

Nemůžeme se prezentovat v zahraničí!!!

Pracoviště digitalizace v MZK - ODZD

- vybudovat volně dostupnou databázi nosičů existujících na našem území a nahrávek vydaných u nás
- žádat instituce o předání již existujících záznamů o ZD (metadata)
- hledat zajímavé sbírky (zejména soukromé)
- zdigitalizovat vlastní fond ZD a zpřístupnit ho
- vypracovat metodické postupy
- získávat další přispěvatele
- postupně se stát generálním on-line katalogem
- sdílet zkušenosti

Průzkum fondů

- v archivech, knihovnách, muzeích oslovení soukromých subjektů atd.:
  - dotazníkové šetření
  - terénní průzkum studentů KISK (výsledky na webu)
- realizované průzkumy: archivy ČR, Olomoucký kraj, Kraj Vysočina, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Slovensko

Další práce ODZD

- hledání partnerů pro spolupráci
- vyhledávání specialistů na historické ZD
- výběr a vývoj SW pro VNF
- vytvoření webu
- agregování standardizovaných metadat do VNF
- připojování odkazů na již digitalizované ZD
- certifikované metodiky

Certifikovaná metodika

Filip Šír, Petr Žabička.

Metodika pro digitalizaci a on-line zpřístupňování gramofonových nahrávek a dalších zvukových dokumentů pro paměťové instituce. Brno: Moravská zemská knihovna, 2014. [online].

Dostupné z WWW: <http://goo.gl/kt0sr5>.

volně ke stažení na projekt.narodnifonoteka.cz

International Association of Sound
and Audiovisual Archives

Internationale Vereinigung der
Schall- und audiovisuellen Archive

Association Internationale d'Archives
Sonores et Audiovisuelles

Asociación Internacional de Archivos
Sonoros y Audiovisuales

iasa

- jsme členy IASA od roku 2012
  - získání potřebných standardů k naší práci
  - kontakty na odborníky ze zahraničí
  - návštěvy v zahraničních institucích
- účast na mezinárodních konferencích
  - Vilnius 2013 (**účast**)
  - Kapské Město 2014 (**poster**)
  - Paříž 2015 (**příspěvek**)

dotaz: Máme se zapojit? **odpověď: ANO!**

Jsme v procesu „lobování“ ...

- MZK hledá cesty k dalšímu rozvoji VNF
- iniciuje širší spolupráci v ČR i na Slovensku
  - říjen 2014, únor 2015, květen 2015
- **Pracovní skupina pro ochranu, digitalizaci a zpřístupňování ZD** při MZK

- všechny významné zvukové instituce: ČRo, NK ČR, NM ČMH, ...
- včetně komerčních a privátních subjektů: Supraphon, soukromí sběratelé
- spolupráce v rámci PS MK ČR pro digitalizaci
- příprava **konceptních materiálů** a návrhů komplexního řešení ODaZ ZD

**MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA**

Problémy k řešení

- učení typu nosiče, hraniční média
- obrátová dokumentace ZD i obalkyknih.cz
- úroveň poplaku zářezumu
- nízký bus faktor (větší mají tým nebielá), litvažé programátora
- jak opravovat chyby?
- zřádnámy metatitule, pouze prezentujeme
- nahrávka versus fyzický dokument
- sbírka versus diskografie / katalog

Další rozvoj portálu I.

- stát se portálem prezentujícím všechny významné sbírky zvukových dokumentů
- rozvíjet další funkce portálu virtuální národní fonoteka (zejména funkce národního agregátora metadat a vstupní brány pro zahraniční instituce a projekty, např. Europeana Sounds)

Další rozvoj portálu II.

- agregovat diskografické údaje ze všem komplexně informací o produkci zvukových dokumentů na území ČR od nejstarších dob
- zajistit propojení s funkčním registru digitalizace pro zvukové dokumenty v paměťových institucích ČR
- zapřístupnit digitalizované zvukové dokumenty a rozvíjet SW při respektování autorského zřídka

Cíle spojené s portálem

- prohlédnout a dokončit průběhem fonotéky paměťových institucí a identifikovat nepřipravené sbírky zvukových dokumentů na našem území za účelem jejich zapojení se do VNF
- zaměřit se na problematiku metadatových standardů pro zvukové dokumenty
- zajistit propojení s funkčním registru digitalizace pro zvukové dokumenty v paměťových institucích ČR

Portál Virtuální národní fonotéka

- postaven na systému VuFind
  - volně dostupný systém s otevřeným zdrojovým kódem
  - jádrem je fulltextový systém Solr
- sklízení dat přes OAI-PMH nebo exporty
- obohacení dat o odkazy
  - e-shop Supraphonu, včetně ukázek zdarma
  - odkazy na digitalizované nahrávky do Krameria

Kvalita záznamu

- většina dat z knihoven, relativně rozumná kvalita
- kvalita v závislosti na poslání instituce
- část je ve zkrácené a neúplné bibliografické formě
- neknihovnický zpracované stručné diskografické záznamy
- obsáhlé a bohaté informace Supraphonu

- obsáhlé a bohaté informace Suprapřehledu

Prezentace záznamů

- problémem je nejednotný zápis v různých knihovnách
- nespojujeme stejné nahrávky na různých druzích nosiče
- klíčová je deduplikace záznamů
- cílem je co nejpřehledněji zobrazení všech informací, které jsme k daným dokumentům schopni získat

1X 2X 4X

Zdeduplikované záznamy

zobrazení je problematické:

- je nutné vybrat který záznam, resp. údaj z kterého záznamu zobrazit (ten nejdelší od každého pole nebo z konkrétní knihovny)
- deduplikací nyní ztrácíme strukturu MARC záznamu
- nemožnost trvalého odkazu zvenčí na záznam ve fonotéce (v případě že změníme mechanismus deduplikace)

Identifikátory a deduplikace

číslo: katalogové, matriční, ean, upc, ...

komplikace:

- různý zápis stejného čísla
- chyby při katalogizaci, kopírování a úpravě záznamů
  - pro ISBN u knihy existují kontroly
  - jedno album na různých médiích
  - dva záznamy po sobě zpracováváné (rozkopírovávané od základu)
- chyba je už na médiu
- jedno číslo použito pro více médií (částí)

Problémy k řešení

- určení typu nosiče, hraniční média
- obrazová dokumentace ZD /
obalkyknih.cz
- úroveň popisu záznamu
- nízký bus factor (velmi malý tým řešitelů, hlavně programátorů)
- jak opravovat chyby?
- záznamy netvoříme, pouze prezentujeme
- nahrávka versus fyzický dokument
- sbírka versus diskografie / katalog

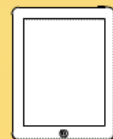
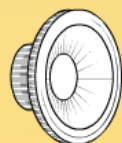

Další rozvoj portálu I.

- stát se portálem prezentujícím všechny významné sbírky zvukových dokumentů
- rozvíjet další funkce portálu Virtuální národní fonotéka (zejména funkce národního agregátora metadat a vstupní brány pro zahraniční instituce a projekty, např. Europeana Sounds)

Další rozvoj portálu II.

- agregovat diskografické údaje za účelem kompletace informací o produkci zvukových dokumentů na území ČR od nejstarších dob
- zajistit propojení s funkcemi registru digitalizace pro zvukové dokumenty v paměťových institucích ČR
- zpřístupňovat digitalizované zvukové dokumenty a rozvíjet SW při respektování aktuálního znění autorského zákona

Cíle spojené s portálem

- prohloubit a dokončit průzkum fondů paměťových institucí a identifikovat nejvýznamnější sbírky zvukových dokumentů na našem území za účelem jejich zapojení se do VNF
- zaměřit se na problematiku metadatových standardů pro zvukové dokumenty
- zajistit propojení s funkcemi registru digitalizace pro zvukové dokumenty v paměťových institucích ČR

Nejbližší budoucnost PS MZK

- podání projektu do NAKI II
- motivace institucí ke zpracování sbírek
- rozšiřování počtu sbírek zapojených do portálu narodnifonoteka.cz
- spolupráce se soukromými sběrateli
- zapojení do portálu
- ochrana/záchrana sbírek před likvidací
- hledání zahraničních partnerů pro mezinárodní projekty

Co dál?

- prosadit koncepci ODaZ do státní kulturní politiky
- prosadit téma do dotačního programu MK ČR
- získat pro MZK pověření = národní koordinátor
- vybudovat v MZK kompetenční centrum
- pokračovat v průzkumech sbírek a institucí
- dohodnout jednotné popisné schéma pro ZD
- získat finanční podporu státu pro další rozvoj VNF

Vize

- poskytovat a rozšiřovat know-how o problematice ZD
- národní agregátor dat do Europeana Sounds
- registr digitalizace
- sdílená katalogizace
- tvorba metodik
- koordinační centrum pro ČR
- vzdělávací akce

Nejbližší budoucnost PS MZK

- podání projektu do NAKI II
- motivace institucí ke zpracování sbírek
- rozšiřování počtu sbírek zapojených do portálu narodnifonoteka.cz
- spolupráce se soukromými sběrateli
- zapojení do portálu
- ochrana/záchrana sbírek před likvidací
- hledání zahraničních partnerů pro mezinárodní projekty

Co dál?

- hledání zahraničních partnerů pro mezinárodní projekty

Co dál?

- prosadit koncepci ODaZ do státní kulturní politiky
- prosadit téma do dotačního programu MK ČR
- získat pro MZK pověření = národní koordinátor
- vybudovat v MZK kompetenční centrum
- pokračovat v průzkumech sbírek a institucí
- dohodnout jednotné popisné schéma pro ZD
- získat finanční podporu státu pro další rozvoj VNF

Vize

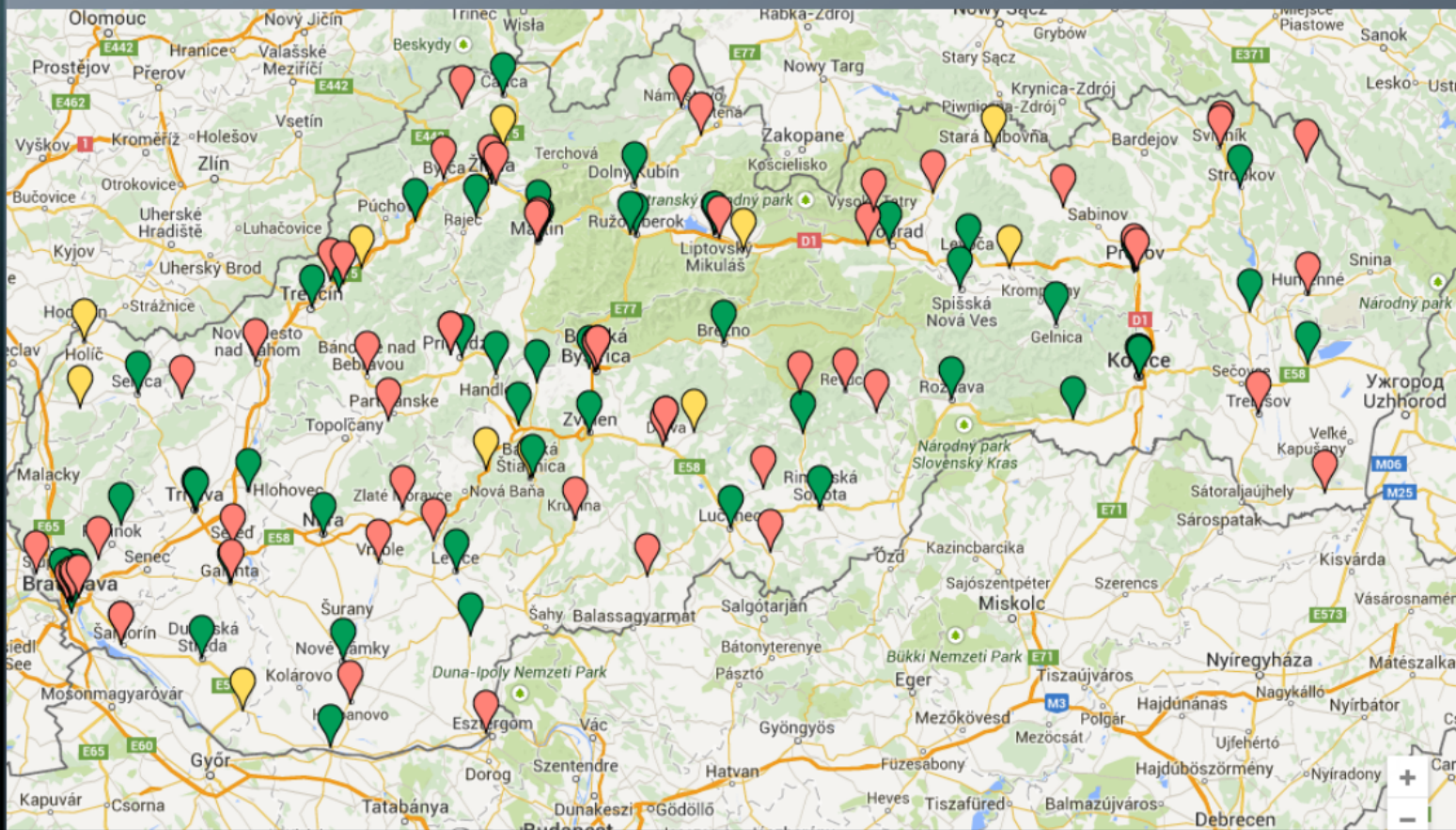
- poskytovat a rozšiřovat know-how o problematice ZD
- národní agregátor dat do Europeana Sounds

- dohodnout jednotné popisné schéma pro ZD
- získat finanční podporu státu pro další rozvoj VNF

Vize

- poskytovat a rozšiřovat know-how o problematice ZD
- národní agregátor dat do Europeana Sounds
- registr digitalizace
- sdílená katalogizace
- tvorba metodik
- koordinační centrum pro ČR
- vzdělávací akce

Průzkum na Slovensku

Filip Šír - filip.sir@mzk.cz
Iva Horová - iva.horova@amu.cz

www.narodnifonoteka.cz
info@narodnifonoteka.cz

Děkujeme za pozornost!

...těšíme se na spolupráci

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

AMU = DAMU + FAMU + HAMU